

ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย
ระดับหน่วยงาน ระดับมหาวิทยาลัย ระดับประเทศ และระดับโลก
เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงกลยุทธ์ขององค์กร
Trend and strategy in promoting strategic research for Organization,
University, Country and Global research

ดุษณี ดำมี
Dusanee Dammee

บทคัดย่อ

การวิจัย เป็นภารกิจที่มีความสำคัญในองค์กร ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ จะสามารถเกิดขึ้นได้หากมีกระบวนการวิจัยและพัฒนา การบริหารจัดการเก็บข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ขององค์กร อย่างเป็นระบบ รวมถึงบุคลากรด้านการวิจัยต้องศึกษาองค์ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ ทิศทาง นโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมินและค่าน้ำหนักด้านการวิจัยอย่างครอบคลุม ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานด้านการวิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่น และบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ โดยครอบคลุมตั้งแต่ ระดับหน่วยงาน มหาวิทยาลัย ประเทศและโลก ซึ่งในบทความนี้นำเสนอ 4 ระดับ ได้แก่ 1. ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน คือ การสร้างความเป็นเลิศของงานวิจัยพัฒนาต้นแบบสาธารณสุขมูลฐานที่มีประสิทธิภาพในทุกภูมิภาคของโลก 2. ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล ได้แก่ ความเป็นเลิศด้านการวิจัยที่มีผลกระทบต่อโลกและสังคม (Excellence in Research with Global and Social Impact) 3. ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.) คือ การสนับสนุนการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ และแผนงานการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยพื้นฐานการวิจัยเชิงนโยบายและการประยุกต์ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม 4. ยุทธศาสตร์และทิศทางการวิจัยระดับโลกของ QS World University Rankings (QS) คือ อัตราส่วนงานวิจัยถูกใช้อ้างอิงต่อคณาจารย์แต่ละคน (Citations per faculty)

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ QS World University Rankings

Abstract

Research is important to an organization because the emergence of new knowledge and innovation is the result of systematic R&D, data management, knowledge and experience sharing including the ability of the researcher who must also enthusiastically seek for knowledge, database, trend policy and strategy as well as holistically understanding of verifiable indicators, evaluation criteria, and journal quartile score, which all of these qualifications would facilitate efficient work flow for the organization, university, country and global research in order for him/her to obtain the intended goal of the organization. Therefore, this article aims at presenting trend and strategy in promoting strategic research in 4 levels which are 1. Trend and strategy in research development of ASEAN Institute for Health Development which is to initiate the excellence in research by developing prototype for the primary healthcare in every region of the world. 2. Trend and strategy in research development of Mahidol University which is to formulate the Excellence in Research with Global and Social Impact 3. Trend and strategy in research development of Thailand undertaken by National Research Council of Thailand (NRCT) which is to support and set the direction of national research plan to serve Thailand's development needs as well as promoting plan in which the development of basic research, policy, and application in commercial and industrial utilization 4. Trend and strategy in global research of QS World University Rankings (QS) which is to evaluate the ratio of Citations per faculty

Keywords: Strategic research , ASEAN Institute for Health Development (AIHD) , Mahidol University , National Research Council of Thailand (NRCT) , QS World University Rankings

บทนำ

การวิจัย เป็นการสะสม การรวบรวม การค้นคว้า เพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา (สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน, 2542) โดยงานวิจัยในปัจจุบัน เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของสถาบันการศึกษาในการประเมินผลงานวิจัยเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพงานวิจัยได้กำหนด เครื่องมือ และตัวชี้วัด ไว้แล้ว แต่วิธีการติดตามและประเมินผลคุณภาพของงานวิจัย จึงกลายเป็นเรื่องที่ซับซ้อนเพราะต้องคำนึงถึงความครอบคลุมทางด้านประเภทของงานวิจัยทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ 1. งานวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทาง

วิชาการ 2. งานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ 3. งานวิจัยเพื่อเสริมสร้างพลังสังคมและชุมชน 4. งานวิจัยเพื่อนโยบาย อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงกลุ่มสาขาการวิจัย 12 สาขา (<http://www.nrct.go.th/th>) ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ และคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ วิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย ปรัชญา นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา เทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ การศึกษา

ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน (สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน, 2556)

สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มุ่งเน้นการวิจัยในลักษณะสหวิทยาการ เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการบนฐานของชุมชนท้องถิ่นที่มีบริบทที่หลากหลาย (Community Base) โดยให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา เน้นการเสริมศักยภาพชุมชนและบุคลากรในการขับเคลื่อนงานสุขภาพชุมชน นอกจากนี้ยังทำงานเป็นทีมร่วมกับสถาบันที่เกี่ยวข้องในศาสตร์และมีการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายวิชาการทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยหน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงการเชื่อมต่อกับภาคประชาชน งานวิจัยของสถาบันในขณะนี้เป็นการสร้างองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สามารถตอบโจทย์ของสังคม และบูรณาการไปสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งยังเป็นองค์ความรู้ในระดับที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อให้เป็นงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีส่วนในการพัฒนาสุขภาพชุมชนได้อย่างแท้จริง

สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน ได้กำหนดทิศทาง และยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย (2556 - 2560) ไว้ในการจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติงานของส่วนงาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ดังนี้

ยุทธศาสตร์: การสร้างความเป็นเลิศของงานวิจัยพัฒนาต้นแบบสาธารณสุขมูลฐานที่มีประสิทธิภาพในทุกภูมิภาคของโลก

กลยุทธ์ :

1. การเพิ่มจำนวนโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งในการดำเนินงานตามกลยุทธ์นั้นได้กำหนดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเขียนโครงร่างวิจัย การเพิ่มจำนวนของกลุ่มวิจัยเฉพาะด้าน ได้แก่ ผู้สูงอายุ ครอบครัว คนพิการ เด็ก

2. การเพิ่มผลงานตีพิมพ์ในระดับชาติและระดับนานาชาติ ซึ่งในการดำเนินงานตามกลยุทธ์นั้นได้กำหนดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเขียนผลงานตีพิมพ์ การสร้างเครือข่ายวิจัยร่วมกับประเทศในอาเซียน และระดับนานาชาติ การจัดระบบพี่เลี้ยงเพื่อเผยแพร่ผลงาน

3. การยกระดับคุณภาพวารสารสาธารณสุขและการพัฒนา ซึ่งในการดำเนินงานตามกลยุทธ์นั้นได้กำหนดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพวารสาร การจัดประชุมนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติและนานาชาติ

4. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งในการดำเนินงานตามกลยุทธ์นั้นได้กำหนดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ จัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยอย่างครบวงจร การต่อยอดงานวิจัยกับงานการศึกษาและบริการวิชาการ

ซึ่งสามารถสรุปยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้านการวิจัยได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้านการวิจัยสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน
 มหาวิทยาลัยมหิดล

1 ยุทธศาสตร์			
สร้างความเป็นเลิศของงานวิจัยพัฒนาต้นแบบสาธารณสุขมูลฐานที่มีประสิทธิภาพในทุกภูมิภาคของโลก			
4 กลยุทธ์			
การเพิ่มจำนวนโครงการที่ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย	การเพิ่มผลงานตีพิมพ์ใน ระดับชาติและระดับนานาชาติ	การยกระดับคุณภาพวารสาร สาธารณสุขและการพัฒนา	การนำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์

ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของ
 มหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

มหาวิทยาลัยมหิดล มียุทธศาสตร์เพื่อก้าว
 สู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย โดยส่งเสริมให้มีการวิจัย
 และพัฒนาวิทยาการพร้อมทั้งเทคโนโลยีสาขาต่างๆ
 อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ด้านการ
 เรียนการสอน ความก้าวหน้าทางวิชาการ การพัฒนา
 และการแก้ปัญหาที่สำคัญของชาติ ที่สอดคล้องกับ
 แผนการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของ
 มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กำหนดในแผนยุทธศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2559 - 2562 คือ

ยุทธศาสตร์: Excellence in Research
 with Global and Social Impact

เป้าประสงค์:

1. เพื่อให้มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ
ระดับมาตรฐานสากล
2. เพื่อให้มีผลงานวิจัยที่ตรงกับ
ความต้องการของสังคม

3. เพื่อให้มีผลงานวิจัยที่สร้างองค์
 ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่

กลยุทธ์:

1. สรรหา คัดเลือกและคงไว้ซึ่ง
นักวิจัยที่มีคุณภาพสูงและดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม
จริยธรรมการวิจัย
2. มีระบบบริหารจัดการและระบบ
ประเมินนักวิจัยและผลงานวิจัย ระบบสนับสนุนสิ่ง
เอื้ออำนวยต่องานวิจัยทุกประเภท โดยเฉพาะ
สหวิทยาการ
3. มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การ
เพิ่มมูลค่า เพื่อพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันทาง
เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมโดยร่วมกับภาครัฐและ
เอกชน
4. สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิด
งานวิจัยที่มีความร่วมมือกับต่างประเทศ
โดยสามารถสรุปยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์
และกลยุทธ์ด้านการวิจัยได้ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ด้านการวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหิดล

1 ยุทธศาสตร์		
Excellence in Research with Global and Social Impact		
3 เป้าประสงค์		
เพื่อให้มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล	เพื่อให้มีผลงานวิจัยที่ตรงกับความต้องการของสังคม	เพื่อให้มีผลงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่
4 กลยุทธ์		
สรรหา คัดเลือกและคงไว้ซึ่งนักวิจัยที่มีคุณภาพสูง	มีระบบบริหารจัดการและระบบประเมินนักวิจัยและผลงานวิจัย	มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การเพิ่มมูลค่า
		สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยที่มีความร่วมมือกับต่างประเทศ

ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นหน่วยงานกลางด้านการวิจัยของประเทศไทยทำหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ ตลอดจนการพัฒนานักวิจัยให้เพิ่มทั้งจำนวนนักวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ และการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของประเทศไทยที่สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้ร่วมกับหน่วยงานให้ทุน 6 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยใช้ชื่อ “เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบช.)” ตลอดจนร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (สพภ.) จัดทำกรอบวิจัยเพื่อการจัดสรรทุนวิจัย

ประจำปีงบประมาณ 2560 - 2561 จำนวน 2 แผนงาน 32 กลุ่มเรื่อง ได้แก่

แผนงานที่ 1 แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองของความต้องการในการพัฒนาประเทศ จำนวน 25 กลุ่มเรื่อง ดังนี้

- 1) ข้าว
- 2) มันสำปะหลัง
- 3) ยางพารา
- 4) อ้อยและน้ำตาล
- 5) ปาล์มน้ำมัน
- 6) พืชสวน/พืชไร่ (เช่น ข้าวโพด ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ)
- 7) สัตว์เศรษฐกิจ
- 8) พลาสติกชีวภาพ
- 9) สมุนไพรไทย อาหารเสริมและสปา
- 10) อาหารเพื่อเพิ่มคุณค่าและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภคและการค้า
- 11) วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์และเวชภัณฑ์
- 12) วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)
- 13) การคมนาคมขนส่งระบบราง
- 14) โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน
- 15) การศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้
- 16) การแพทย์และสาธารณสุข

- 17) ประชาคมอาเซียน
- 18) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 19) มนุษยศาสตร์
- 20) การวิจัยและพัฒนาจิตพฤติกรรมเยาวชนและสังคมไทย
- 21) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 22) สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ
- 23) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 24) การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ
- 25) การสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์
- แผนงานที่ 2 แผนงานการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยเชิงนโยบายและการประยุกต์ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม จำนวน 7 กลุ่มเรื่อง ดังนี้
- 1) เทคโนโลยี เพื่ออุตสาหกรรมด้านวัสดุ นาโนและนาโนเทคโนโลยี
- 2) ผลกระทบการใช้แร่ใยหินและศึกษาวัสดุทดแทน
- 3) ผู้สูงอายุ และคนพิการ
- 4) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 5) ศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub)
- 6) เศรษฐกิจพอเพียง
- 7) ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ด้านการต่อต้านการทุจริตสามารถสรุปทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของประเทศไทย ได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของประเทศไทย

แผนงานที่ 1				
แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ จำนวน 25 กลุ่มเรื่อง				
ข้าว	มันสำปะหลัง	ยางพารา	อ้อยและน้ำตาล	ปาล์มน้ำมัน
พืชสวน/พืชไร่ (เช่น ข้าวโพด ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ)	สัตว์เศรษฐกิจ	พลาสติกชีวภาพ	สมุนไพรไทย อาหารเสริม และสปา	อาหารเพื่อเพิ่มคุณค่าและ ความปลอดภัยสำหรับ ผู้บริโภค และการค้า
วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ ทางการแพทย์และ เวชภัณฑ์	วิสาหกิจชน และวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME)	การคมนาคมขนส่ง ระบบราง	โลจิสติกส์ และโซ่อุปทาน	การศึกษาและสร้างสรรค์ การเรียนรู้
การแพทย์และ สาธารณสุข	ประชาคมอาเซียน	การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	มนุษยศาสตร์	การวิจัย และพัฒนาจิตพฤติกรรม เยาวชนและสังคมไทย
การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ	สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทาง ชีวภาพ และระบบนิเวศ	การเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ	การพัฒนาเศรษฐกิจจาก ฐานความหลากหลายทาง ชีวภาพ	การสร้างสรรค์วิชาการ งานศิลป์

แผนงานที่ 2

แผนงานการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยเชิงนโยบาย และการประยุกต์ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม จำนวน 7 กลุ่มเรื่อง

เทคโนโลยี เพื่อ	ผลกระทบการ	ผู้สูงอายุ และ	โครงการอนุรักษ์	ศูนย์กลางทาง	เศรษฐกิจ	ความมั่นคงของ
อุตสาหกรรมด้าน	ใช้แร่ใยหินและ	คนพิการ	พันธุกรรมพืชอัน	การแพทย์	พอเพียง	รัฐและการ
วัสดุนาโนและ	ศึกษาวัสดุ		เนื่องมาจาก	(Medical Hub)		เสริมสร้าง
นาโนเทคโนโลยี	ทดแทน		พระราชดำริ			ธรรมาภิบาล
			สมเด็จพระเทพ			ด้านการต่อต้าน
			รัตนราชสุดาฯ			การทุจริต
			สยามบรมราชกุมารี			

ทิศทางและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยระดับโลก (QS world University Rankings, 2016)

ยุทธศาสตร์และทิศทางการวิจัยระดับโลก จะปรากฏในเรื่องตัวชี้วัดของการประเมินคุณภาพเชิงวิชาการเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก สำหรับสถาบันการศึกษาในระดับนานาชาติ ซึ่งในบทความนี้จะนำเสนอเฉพาะการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก โดยสถาบัน Quacquarelli Symonds: QS World University Rankings (QS) ซึ่งเป็นสถาบันการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับ ซึ่งได้จัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับโลก โดยจัดแยกสาขาออกเป็น 5 สาขา ได้แก่ กลุ่มสาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (Arts & Humanities) กลุ่มสาขาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี (Engineering & Technology) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพและการแพทย์ (Life Science & Medicine) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) และกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ (Social Sciences) โดยมีตัวชี้วัดเกณฑ์การประเมินและค่าน้ำหนักด้านการวิจัย คือ อัตราส่วนงานวิจัยถูกใช้อ้างอิงต่ออัตราส่วนงานวิจัยถูกใช้อ้างอิงต่อคณาจารย์แต่ละคน (Citations per faculty) มีค่าน้ำหนัก 20% โดยพิจารณาจากสัดส่วนจำนวนการอ้างอิงต่อผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาต่อจำนวนอาจารย์ แหล่งที่มา

ผลงานวิชาการที่จะนำมาใช้ในการประเมินผลคือฐานข้อมูล Scopus ซึ่งเป็นฐานข้อมูลการอ้างอิงงานวิจัยที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งตัวชี้วัดด้านการวิจัยนี้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของ 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1. ด้านสัดส่วนอาจารย์ต่างชาติต่อจำนวนอาจารย์ทั้งหมด (International faculty ratio) มีค่าน้ำหนัก 5% 2. ด้านสัดส่วนนักศึกษาต่างชาติต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมด (International student ratio) มีค่าน้ำหนัก 10% 3. ด้านชื่อเสียงทางวิชาการ (Academic reputation) มีค่าน้ำหนัก 40% 4. ด้านชื่อเสียงจากผู้จ้างงาน (Employer reputation) มีค่าน้ำหนัก 10% 5. ด้านอัตราส่วนนักศึกษาต่อคณาจารย์ (Faculty student ratio) มีค่าน้ำหนัก 20% และ 6. อัตราส่วนงานวิจัยถูกใช้อ้างอิงต่อคณาจารย์แต่ละคน (Citations per faculty) มีค่าน้ำหนัก 20% ซึ่งผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับเอเชีย และผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก ประเทศไทยของ QS World University Rankings ใน 3 อันดับแรก ประจำปี 2015/2016 มีดังนี้

ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลก มหาวิทยาลัยที่มีคะแนนสูงสุดอันดับ 1 ของโลก ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ หรือ เอ็มไอที ประเทศสหรัฐอเมริกา (อันดับ 1 ของโลก =100 คะแนน) มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนอันดับ 2 ได้แก่

มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา (อันดับ 2 ของโลก = 98.7 คะแนน) มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนอันดับ 3 ร่วม ได้แก่ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ และมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้คะแนนเท่ากัน (อันดับ 3 ร่วม ของโลก = 98.6 คะแนน)

ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับเอเชีย มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนสูงสุดอันดับ 1 ของเอเชีย ได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (อันดับ 12 ของโลก = 94.2 คะแนน) มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนอันดับ 2 ได้แก่ มหาวิทยาลัยนันทยาง ประเทศสิงคโปร์ (อันดับ 13 ของโลก = 93.9 คะแนน) มหาวิทยาลัยที่ได้

คะแนนอันดับ 3 ได้แก่ มหาวิทยาลัยชิงหัว ประเทศจีน (อันดับ 25 ของโลก = 88.5 คะแนน)

ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับประเทศไทย มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนสูงสุดอันดับ 1 ของประเทศไทย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อันดับ 253 ของโลก = 46.8 คะแนน) มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนอันดับ 2 ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล (อันดับ 295 ของโลก = 42.6 คะแนน) มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนอันดับ 3 ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อันดับที่ 601 - 650 ของโลก) รายละเอียดตามภาพที่ 1

ตาราง 4 แสดงการจัด 3 อันดับ มหาวิทยาลัยระดับโลก เอเชีย และประเทศไทย ปี 2015 - 2016 ของ World University Rankings (QS)

ลำดับ/ ร้อยละ	มหาวิทยาลัย ในโลก	ลำดับ/ ร้อยละ	มหาวิทยาลัย ในเอเชีย	ลำดับ/ ร้อยละ	มหาวิทยาลัย ในประเทศไทย
1/100	Massachusetts Institute of Technology (MIT)	12/94.2	National University of Singapore (NUS)	253/ 46.8	Chulalongkorn University
2/98.7	Harvard University	13/93.9	Nanyang Technological University	295/ 42.6	Mahidol University
3/98.6	University of Cambridge	25/88.5	Tsinghua University	601-650	Thammasat University
3/98.6	Stanford University				

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก QS World University Rankings© 2015/16

สรุปและวิจารณ์

การวิจัยเป็นภารกิจที่มีความสำคัญยิ่งในองค์กร การทำวิจัยนั้นต้องเน้นบูรณาการที่สอดคล้องกับทิศทาง นโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานในทุกระดับ ดังนั้นบุคลากรด้านกาวิจัยขององค์กร ต้องศึกษาองค์ความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ ทิศทาง นโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านการวิจัยทุกระดับขึ้นอย่างชัดเจน และยังคงพิจารณาถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบสารสนเทศ ซึ่งทำให้

กระบวนการสื่อสารทางวิชาการมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมเร็วมาก โดยต้องคำนึงถึงภารกิจหลักขององค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการวิจัยทั้งระดับหน่วยงาน มหาวิทยาลัย ประเทศ และโลก ดังต่อไปนี้

ทิศทางด้านการวิจัยของสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มุ่งเน้นในเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบในการแก้ปัญหาสุขภาพ โดยเน้นการแก้ปัญหาแบบองค์รวมให้ได้ต้นแบบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสามารถเชื่อมโยงผลงานวิจัยดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินงานได้จริง เพื่อปรับและ

พัฒนางานสาธารณสุขและเครือข่ายงานวิจัย ทำให้มีผลงานตีพิมพ์และเผยแพร่ในระดับชาติและนานาชาติเพิ่มขึ้น

ภารกิจหลักด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล คือ การสนับสนุนการวิจัยแบบครบวงจรเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้จริง สนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยเพื่อสามารถก้าวไปสู่การเป็นนักวิจัยชั้นนำเป็นที่ยอมรับในสังคมโลก สร้างนักวิจัยที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่เร่งพัฒนาคนให้มีความคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อแก้ปัญหาของสังคมและของประเทศ เพื่อสร้างชุมชนที่มีปัญญา และเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และสามารถพึ่งตนเอง ตามแนวคิดของอธิการบดี อุดม คชินทร (2559). ที่ได้กล่าวว่า **“มหาวิทยาลัยมหิดล มีความมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศทางด้านการศึกษา การเรียนรู้ การให้บริการทางวิชาการและความร่วมมือกับนานาชาติ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ทำอย่างไรให้คนทั่วโลกมีศักยภาพมากขึ้น เพราะถ้าคนมีศักยภาพมากขึ้นก็สามารถช่วยสังคมและโลกได้มากขึ้น ดังนั้นมหาวิทยาลัยต้องมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคน และต้องพัฒนามหาวิทยาลัยตลอดเวลาตอบสนองความท้าทายของชุมชน สังคม และประเทศ”**

ทิศทางการวิจัยของประเทศไทย จากมุมมองในการจัดสรรทุนของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ได้มุ่งเป้าหมายที่ผลการวิจัยที่มีเป้าหมายของผลผลิตและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงทั้งเชิงเศรษฐกิจ

เชิงสังคมและชุมชน เชิงนโยบาย โดยมีตัวชี้วัดที่แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายในระดับผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้าน ความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เวลา และต้นทุน ตลอดจนมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะนำผลผลิตจากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัย

แนวโน้มด้านการวิจัยในมุมมองของ QS World University Rankings นั้นให้ความสำคัญกับการวัดอัตราส่วนงานวิจัยที่ถูกใช้อ้างอิง ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณ (Quantitative Indicators) และเป็นตัวชี้วัดที่สามารถบอกได้ว่าสถาบันการศึกษานั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด โดยค่าน้ำหนักที่ใช้วัดนั้นคือ อัตราส่วนงานวิจัยถูกใช้อ้างอิงต่ออาจารย์แต่ละคน (Citations per faculty) โดยให้มีค่าน้ำหนัก 20% ซึ่งพิจารณาจากสัดส่วนจำนวนการอ้างอิงต่อผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาต่อจำนวนอาจารย์ทั้งหมด โดยแหล่งที่มาของผลงานตีพิมพ์ที่นำมาใช้ในการประเมินผลคือข้อมูลจากฐาน Scopus โดย QS เน้นในกลุ่มสาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (Arts & Humanities) วิศวกรรมศาสตร์ และ เทคโนโลยี (Engineering & Technology) วิทยาศาสตร์ชีวภาพและการแพทย์ (Life Science & Medicine) วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) และสังคมศาสตร์ (Social Sciences)

สรุปได้ว่าทิศทางการวิจัยทั้ง 4 ระดับ นั้นมีความเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งพิจารณาจากผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

ตาราง 5 สรุปผลผลิต/ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในระดับต่างๆ

ผลผลิต/ผลลัพธ์การวิจัย สถาบันพัฒนาสุขภาพ อาเซียน	ผลผลิต/ผลลัพธ์การวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล	ผลผลิต/ผลลัพธ์การวิจัย ประเทศไทย	ผลผลิต/ผลลัพธ์การวิจัยโลก
ต้นแบบการแก้ปัญหา สุขภาพ	องค์ความรู้/นวัตกรรม ศักยภาพนักวิจัย	ผลงานวิจัยนำไปพัฒนา ประเทศ	จำนวนผลงานตีพิมพ์ จำนวนการอ้างอิง
ผลงานตีพิมพ์	ความเป็นเลิศทางวิชาการ	ผลงานวิจัยนำไปใช้	
โครงการวิจัย	เพิ่มมูลค่า	ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ สังคม	
คุณภาพวารสาร	ความร่วมมือ	ชุมชน นโยบาย	

ตามทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การวิจัยในปัจจุบันควรเป็นการวิจัยที่เน้นบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับหน่วยงาน มหาวิทยาลัย ประเทศ และโลก ควรเป็นการวิจัยร่วมทุนกับภาคเอกชนหรือภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ซึ่งจะต้องควบคู่กับการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม มีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่งบประมาณการวิจัยจะต้องกระจายไปยังหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งในภูมิภาคอย่างสมดุล และมีกลไกกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัย การพัฒนา ศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555 - 2559) ที่ระบุว่า “ประเทศไทยมีและใช้ งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยมีการกำหนดพันธกิจการวิจัยของชาติ คือพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้นและสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และ

พัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลายรวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม” (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2555)

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน. (2556). **การจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติงานของส่วนงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559**. นครปฐม: พัชรภรณ์.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). **แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2559 - 2562**. ออนไลน์.เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2559, จาก <http://intranet.mahidol/>.
- เครือข่ายองค์การบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบช.). (2559). **กรอบการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2560 - 2561**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2555.) **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559)**. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

“-----” .(2559). **ร่างนโยบาย
และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9
(พ.ศ. 2560 - 2564)**. ออนไลน์. เข้าถึงเมื่อ
20 สิงหาคม 2559, จาก [http://www.
nrms.go.th/FileUpload/Attatch/News/
255908041558422182432.pdf](http://www.nrms.go.th/FileUpload/Attatch/News/255908041558422182432.pdf).

Nation BreakingNews. (2558). **มหิดลชีวแชมป์
มหาวิทยาลัยอันดับ 1 ของไทย**. ออนไลน์.

เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2559, จาก
[http://breakingnews.
nationtv.tv/home/
read.php?newsid=758860](http://breakingnews.nationtv.tv/home/read.php?newsid=758860).

Quacquarelli Symonds (2015). **QS World
University Rankings 2015/16**. Online.
Retrieved March 26, 2016, from
[http://www.topuniversities.com/
university-rankings/world-university-
rankings/2015](http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015)